EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

2008/2235(INI)

22.10.2008

RAPORTI PROJEKT

Direktiivi 2003/9/EÜ (millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded) rakendamine Euroopa Liidus: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni külastused ajavahemikul 2005–2008
(2008/2235(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Martine Roure

PR_INI

SISUKORD

lehekülg

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK 3

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

direktiivi 2003/9/EÜ (millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded) rakendamise kohta Euroopa Liidus: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni külastused ajavahemikul 2005–2008
(2008/2235(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/9/EÜ, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded[1] (vastuvõtudirektiiv);

– võttes arvesse nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiivi 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta[2] (menetlusdirektiiv);

– võttes arvesse nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrust (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest[3] (Dublin II määrus);

– võttes arvesse komisjoni 26. novembri 2007. aasta aruannet nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/9/EÜ, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded, kohaldamise kohta (KOM(2007)0745);

– võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning eriti selle artikleid 5 ja 8;

– võttes arvesse ÜRO lapse õiguste konventsiooni;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni Itaaliat (Lampedusa), Hispaaniat (Ceuta ja Melilla, Kanaari saared), Prantsusmaad (Pariis), Maltat, Kreekat, Belgiat, Ühendkuningriiki, Madalmaid, Poolat, Taanit ja Küprost külastanud delegatsioonide aruandeid;

– võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A6-0000/2008),

A. arvestades, et direktiiv 2003/9/EÜ, millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded, on Euroopa ühise varjupaigasüsteemi esimese etapi oluline osa;

B. arvestades, et vastuvõtu- ja menetlusdirektiivi kohaselt peavad liikmesriigid esitama varjupaigataotlejatele kirjalikult teavet nende õiguste ning abi andvate organisatsioonide kohta; arvestades, et menetluste keerukuse ja lühikeste tähtaegade tõttu, eelkõige kiirendatud menetluste puhul, on väga oluline, et varjupaigataotlejatele ja sisserändajatele

[1] ELT L 31, 6.2.2003, lk 18.
[2] ELT L 326, 13.12.2005, lk 13.
[3] ELT L 50, 25.2.2003, lk 1.

võimaldataks asjakohast juriidilist nõu, tõlgi kasutamist ja neid puudutavate otsuste saamist neile mõistetavas keeles;

C. arvestades, et tuleb jälgida, et varjupaigamenetlused oleks selged (varjupaigataotluse rahuldamise ja tagasilükkamise kriteeriumid), õiglased, tõhusad ja proportsionaalsed, et tagada tõhus juurdepääs varjupaigale;

D. arvestades, et direktiivi 2003/9/EÜ artikliga 7 võimaldatakse varjupaigataotlejatele vaba liikumise õigus selle liikmesriigi piires, kus nad varjupaika taotlesid, kuid liikmesriigid võivad seda õigust piirata;

E. arvestades, et lapse õiguste konventsioon kaitseb kõikide alaealiste õigusi, sealhulgas väljaspool oma päritoluriiki viibivate alaealiste õigusi, ning et vastuvõtudirektiivi kohaselt peavad liikmesriigid arvesse võtma alaealiste erilist olukorda ning tagama neile eriõigused, nagu õigus haridusele;

F. arvestades, et parlamendiliikmed täheldasid oma külastuste jooksul korduvalt, et kinnipidamistingimused olid hügieeni, ülerahvastatuse ja olemasolevate seadmete seisukohast väljakannatamatud ning kinnipeetuid ei teavitatud korrapäraselt nende kinnipidamise põhjustest, nende õigustest ega menetluse edenemise käigust;

Üldised tähelepanekud ja varjupaigamenetlused

1. väljendab kahetsust asjaolu üle, et asetleidnud külastustel ilmnes, et liikmesriigid kohaldavad direktiive veel puudulikult või ei kohalda neid üldse; palub komisjonil võtta vajalikke meetmeid, et tagada direktiivide ülevõtmine ja järgimine;

2. väljendab sügavat kahetsust asjaolu üle, et direktiiviga 2003/9/EÜ on liikmesriikidele antud lai tõlgendamisvabadus, eelkõige seoses materiaalsete vastuvõtutingimuste taseme ja vormiga ning juurdepääsuga tööhõivele ja arstiabile, mille tulemusel ei toimu liikmesriikide õigusaktide ühtlustamist;

3. kutsub liikmesriike üles näitama sisserändeprobleemiga kõige rohkem kimpus olevate riikide suhtes üles suuremat solidaarsust, mis ei piirduks tehnilise ja/või majandusliku abi andmisega; palub komisjonil uurida kulude jagamise Euroopa instrumendi loomise võimalust, et tõsta liikmesriikide tõhusust ja tagada varjupaigataotlejate kõrgetasemeline kaitse;

4. palub, et komisjon kehtestaks alalise külastuste ja kontrolli süsteemi; soovib, et kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon jätkaks külastusi, et tagada vastuvõtutingimuste valdkonnas ühenduse õiguse järgimine;

Vastuvõtmine

5. väljendab kahetsust asjaolu üle, et teatavate liikmesriikide rajatud avatud majutuskeskused on väikese võimsusega ning tunduvad vajadustele mitte vastavat;

6. palub, et varjupaigataotlejaid ja sisserändajaid võetaks eeskätt vastu avatud majutuskeskustes, on seisukohal, et varjupaigataotlejad on eriti kaitsetud ning nende suhtes ei tohiks kohaldada kinnipidamist;

7. tuletab liikmesriikidele meelde kohustust tagada juurdepääs varjupaigataotluse menetlustele;

8. peab vajalikuks leida tasakaal menetluste kiiruse, menetluste mahajäämuse vähendamise ja iga üksikjuhtumi õiglase menetlemise vahel, eelkõige kiirendatud menetluste puhul;

Juurdepääs teabele ja õigus suulisele tõlkele

9. täheldab, et teave menetluste kohta on suures osas kirjalik ja tähtajad lühikesed ning see võib tekitada probleeme arusaamisega ning takistada varjupaigataotlejaid kasutamast taotluste esitamisel tõhusalt oma õigusi; palub, et brošüürid, milles selgitatakse varjupaigataotlejate ja sisserändajate kõiki õigusi, tehakse neile kättesaadavaks mitmes keeles; palub, et liikmesriigid näeksid ette teabe levitamise ka muude vahendite kaudu, sealhulgas suuliselt või televisiooni abil;

10. tunneb muret tõlkide nappuse pärast, kaasa arvatud ametlike vestluste ajal; palub tungivalt, et liikmesriigid tagaksid avaliku ja tasuta suulise tõlke teenuse, vajaduse korral telefoni teel;

11. innustab liikmesriike kasutama Euroopa Pagulasfondi rahalist abi, et parandada juurdepääsu teabele ning eelkõige suurendada keelte või meediumide arvu, mille abil teave kättesaadavaks teha;

Õigusabi

12. väljendab kahetsust asjaolu üle, et juurdepääs tasuta õigusabile tundub olevat varjupaigataotlejatele ja sisserändajatele piiratud ning see piirdub mõnikord advokaatide nimekirjaga, mille tulemusena inimesed, kellel ei ole piisavalt rahalisi vahendeid, jäävad abita;

13. tuletab meelde, et kinnipeetavatel isikutel on eriti raske leida asjakohast õigusabi, sest suhtlemine välismaailmaga on raskendatud;

14. täheldab, et järjepidev juurdepääs advokaatidele muutub keerulisemaks, kui kinnipeetavaid paigutatakse ümber eri vastuvõtu- või kinnipidamiskeskuste vahel;

15. tervitab ÜRO pagulaste ülemvoliniku ja valitsusväliste organisatsioonide esindajate tööd õiguskaitse valdkonnas, kuid on seisukohal, et nad ei saa võtta üle liikmesriikide kohustusi;

16. kutsub liikmesriike tungivalt üles tagama tasuta avaliku ja tõhusa õigusabi kõikidele varjupaigataotlejatele ja sisserändajatele;

Juurdepääs tervishoiule

17. väljendab kahetsust asjaolu üle, et varjupaigataotlejad ja sisserändajad kaebavad enamikus kinnipidamiskeskustes süstemaatiliselt vähese ja ebakohase arstiabi üle, raskuste üle arsti juurde pääsemisel või nendega suhtlemisel, eriarstiabi (eelkõige rasedatele ja vägivallaohvritele) ja ravimite puudulikkuse üle;

18. palub, et liikmesriigid laiendaksid praegu pakutava tervisekindlustuse ulatust, et see ei piirduks üksnes esmaabiga, ning tagaksid ka vaimse tervishoiu;

Juurdepääs tööhõivele

19. palub, et komisjon teeks ettepaneku muuta direktiivi 2003/9/EÜ artiklit 10, et parandada juurdepääsu tööturule;

20. palub, et liikmesriigid ei näeks ette õigus- või halduspiiranguid, mis takistavad juurdepääsu tööhõivele;

Valitsusväliste organisatsioonide abi

21. tunnustab valitsusväliste organisatsioonide suurt tööd varjupaigataotlejate ja ebaseaduslike sisserändajate abistamisel;

22. palub, et liikmesriigid tagaksid valitsusvälistele organisatsioonidele õiguslike või halduslike takistusteta juurdepääsu varjupaigataotlejatele ja ebaseaduslikele sisserändajatele;

Kinnipidamine

23. väljendab kahetsust asjaolu üle, et liikmesriigid kohaldavad järjest rohkem kinnipidamist; tuletab meelde, et kinnipidamine peab jääma viimaseks abinõuks, kui on selgunud, et kõik muud meetmed ei ole andnud soovitud tulemusi, kinnipidamisel peab olema konkreetne eesmärk (näiteks eemaldamine) ning kinnipidamise kestus peab piirduma eesmärgi saavutamiseks vajaliku ajaga;

24. tuletab meelde, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 5 antakse õigus kinnipidamine vaidlustada; palub, et kõikidel kolmandate riikide kinnipeetavatel oleks võimalik kasutada seda õigust;

25. tunneb muret vanglatingimuste pärast, milles peavad viibima ebaseaduslikud sisserändajad ja varjupaigataotlejad, ehkki nad ei ole toime pannud kuritegu; palub, et nimetatuid isikuid peetaks nende kaitse tagamise huvides kinni eri hoonetes;

26. tunneb muret teatavate kinnipidamisasutuste halva olukorra ja puuduliku hügieeni pärast; tuletab meelde, et inimväärse vastuvõtmise kohustus peab kehtima ka nende isikute puhul, kelle suhtes kohaldatakse kinnipidamist; palub, et kõik normidele mittevastavad keskused suletakse nii kiiresti kui võimalik;

27. täheldab, et vanglatingimused raskendavad juurdepääsu arstiabile ja eelkõige psühholoogilisele abile; palub, et liikmesriigid tagaksid kinnipidamiskeskustes ööpäevaringse asjakohase ja sõltumatu arstiabi, kaasa arvatud psühholoogilise nõustamise;

28. kutsub liikmesriike üles parandama ühendust välismaailmaga ning võimaldama sealhulgas korrapäraseid külastusi, parandama juurdepääsu telefonile ja muutma interneti kättesaadavaks kõikides keskustes;

Saatjata alaealised ja perekonnad

29. tuletab meelde, et vastavalt lapse õiguste konventsioonile tuleb last puudutavate otsuste tegemisel või meetmete võtmisel seada esikohale lapse huvid;

30. palub, et alaealiste sisserändajate ja varjupaigataotlejate kinnipidamine oleks põhimõtteliselt keelustatud; palub, et alaealiste kinnipidamine koos vanematega oleks erakorraline ning teeniks lapse huve;

31. kutsub üles neid liikmesriike, kes ei ole seda veel teinud, kirjutama alla lapse õiguste konventsioonile ja ratifitseerima selle tingimusteta;

32. tuletab meelde, et kõikidel alaealistel on õigus haridusele, olenemata sellest, kas nad viibivad oma päritoluriigis või mitte; palub, et liikmesriigid tagaksid selle õiguse, kaasa arvatud siis, kui alaealise suhtes kohaldatakse kinnipidamist; palub, et laste ja nende perekondade parema ühiskonda sulandumise eesmärgil saaksid kolmandatest riikidest pärit alaealised haridust koos teistega ning ilma igasuguste halduspiiranguteta, mille tagajärjel eraldatakse nimetatud alaealised;

33. tuletab meelde, et alaealistel on õigus eakohastele ajaveetmisvõimalustele ning palub, et liikmesriigid tagaksid selle õiguse, kaasa arvatud siis, kui laste suhtes kohaldatakse kinnipidamist;

34. palub, et liikmesriigid tagaksid, et saatjata alaealised ja perekonnad majutatakse eraldi keskustesse, kaasa arvatud siis, kui nende suhtes kohaldatakse kinnipidamist, et vältida läbikäimist teiste täiskasvanutega ja tagada kaitsev keskkond;

35. soovib, et kõik alaealistega töötavad isikud ja saatjata alaealised läbiksid laste olukorrale vastava erikoolituse;

Saatjata alaealised

36. palub, et igale saatjata alaealisele määrataks tema kaitse tagamiseks sõltumatu seaduslik eestkostja; palub, et seadusliku eestkostja volitused ja roll oleks selgelt määratletud;

37. kutsub komisjoni üles kehtestama kohustust tuvastada ja otsida perekonnaliiget Euroopa Liidus, et tagada saatjata alaealisele võimalus ühineda oma perega, kui see on tema huvides;

38. tunneb muret saatjata alaealiste kadumiste pärast; palub komisjonil ja liikmesriikidel luua andmete ja statistika kogumise ühtlustatud süsteem seoses saatjata alaealiste tuvastamise ja nende abistamisega, et võidelda eelmainitud nähtuse vastu;

39. palub, et komisjon ja liikmesriigid looksid ühtlustatud ja usaldusväärse saatjata alaealiste tuvastamise mehhanismi ja vanuse vaidlustamist käsitlevad ühised eeskirjad; tuletab sellega seoses meelde, et vanuse vaidlustamise menetluse jooksul tuleb asjassepuutuvat isikut pidada kuni menetluse lõpetamiseni ettevaatusprintsiibi kohaselt alaealiseks ja kohelda teda vastavalt;

Perekonnad

40. tuletab meelde, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikliga 8 tagatakse era- ja perekonnaelu puutumatus; palub, et liikmesriigid kaitseksid perekonna ühtsust;

41. kutsub liikmesriike üles kaaluma kõiki muid asjakohaseid meetmeid peale kinnipidamise ning tõestama, et need ei ole tõhusad, enne kui alaealistega perekondade suhtes kohaldatakse kinnipidamist;

42. soovib, et varjupaika taotlevatel perekondadel oleks juurdepääs pere- ja lasteteenustele ja vastuvõtt eriarstile lastekaitse raames;

Kaitsetud isikud

43. palub, et komisjon kehtestaks ühised eeskirjad kaitsetute isikute, eelkõige piinamise või inimkaubanduse ohvrite kindlakstegemiseks;

44. on seisukohal, et ühegi kaitsetu isiku suhtes ei tohi tema eriolukorra tõttu kohaldada kinnipidamist, kuna see mõjutab oluliselt ta seisukorda;

45. kutsub liikmesriike tungivalt üles pakkuma kaitsetutele isikutele ning piinamise ja inimkaubanduse ohvritele erilist tuge, eelkõike psühholoogilist abi, et tagada nende kaitse; palub, et kogu kaitsetute isikutega tegelev personal, sealhulgas varjupaigataotluste eest vastutav personal, saaks eriväljaõppe;

Dublini süsteem

46. tunneb muret Dublini süsteemi raames kinnipeetavate isikute arvu kasvu pärast ning vabaduskaotuslike meetmete peaaegu süstemaatilise kasutamise pärast teatavates liikmesriikides; soovib, et kõnealuste isikute suhtes ei kohaldataks kinnipidamist, kui põgenemisohtu ei esine ning liikmesriik ei ole seda tõestanud;

47. avaldab sügavat kahetsust asjaolu üle, et teatavad liikmesriigid piiravad Dublini süsteemi kuuluvate isikute juurdepääsu vastuvõtunõuetele; palub, et komisjon sätestaks selgesõnaliselt, et direktiivi 2003/9/EÜ kohaldatakse ka kõnealuste isikute suhtes, et võimaldada neile kõikide õiguste kasutamine;

48. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.